

PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY
Poslanecká sněmovna
2011
VI. volební období

447

Senátní návrh

na vydání

zákona

kterým se mění zákon č. 212/2009 Sb., kterým se zmírňují majetkové křivdy občanům České republiky za nemovitý majetek, který zanechali na území Podkarpatské Rusi v souvislosti s jejím smluvním postoupením Svazu sovětských socialistických republik

Senátní návrh

ZÁKON

ze dne2011,

kterým se mění zákon č. 212/2009 Sb., kterým se zmírňují majetkové křivdy občanům České republiky za nemovitý majetek, který zanechali na území Podkarpatské Rusi v souvislosti s jejím smluvním postoupením Svazu sovětských socialistických republik

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

Čl. I

Zákon č. 212/2009 Sb., kterým se zmírňují majetkové křivdy občanům České republiky za nemovitý majetek, který zanechali na území Podkarpatské Rusi v souvislosti s jejím smluvním postoupením Svazu sovětských socialistických republik, se mění takto:

1. V § 3 odst. 1 písm. c) se slova „5. listopadu 1938 do 18. března 1939 a po dobu do 23. května 1945 pozbyla⁶⁾ na území Podkarpatské Rusi svůj nemovitý majetek a již se k němu do 29. června 1945“ nahrazují slovy „29. září 1938 a po dobu do 29. června 1945 pozbyla na území Podkarpatské Rusi svůj nemovitý majetek a již se k němu do tohoto dne“.
2. Poznámka pod čarou č. 6 se zrušuje.

Čl. II

Přechodná ustanovení

1. Řízení o žádostech zahájených přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, o kterých nebylo ke dni účinnosti tohoto zákona pravomocně rozhodnuto, se projednají podle zákona, kterým se zmírňují majetkové křivdy občanům České republiky za nemovitý majetek, který zanechali na území Podkarpatské Rusi v souvislosti s jejím smluvním postoupením Svazu sovětských socialistických republik, ve znění čl. I tohoto zákona.
2. Nárok podle zákona, kterým se zmírňují majetkové křivdy občanům České republiky za nemovitý majetek, který zanechali na území Podkarpatské Rusi v souvislosti s jejím smluvním postoupením Svazu sovětských socialistických republik, ve znění čl. I tohoto zákona, je nutné uplatnit písemnou žádostí u Ministerstva vnitra nejpozději do 31. prosince 2013, jinak nárok zaniká.

Čl. III

Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti prvním dnem kalendářního měsíce následujícího po dni jeho vyhlášení.

Důvodová zpráva

Obecná část

A Zhodnocení platného právního stavu a odůvodnění principů navrhované úpravy

Oblast vypořádání majetkových křivd za zanechání nemovitého majetku na území Podkarpatské Rusi upravuje:

- zákon č. 212/2009 Sb., kterým se zmírňují majetkové křivdy občanům České republiky za nemovitý majetek, který zanechali na území Podkarpatské Rusi v souvislosti s jejím smluvním postoupením Svazu sovětských socialistických republik.

Platný právní stav je nevyhovující.

Bývalé Československo v roce 1958 obdrželo od Svazu sovětských socialistických republik finanční vyrovnání za nemovitosti, které na bývalé Podkarpatské Rusi zanechali českoslovenští občané v souvislosti s jejím smluvním postoupením Svazu sovětských socialistických republik v celkové výši přibližně 920,000.000 Kčs. Z této částky bylo těmto občanům vyplaceno pouhých 13,000.000 Kčs, a to na základě vyhlášky Ministerstva financí č. 159/1959 Sb., o vnitrostátním vypořádání některých nároků dle zákona č. 42/1958 Sb., která ovšem omezovala rozsah poskytnutých náhrad z ideologických důvodů.

Právní předpis, který umožňuje ve větší míře kompenzovat výše uvedené nároky občanům České republiky, nabyl účinnosti až 1. října 2009. Do doby účinnosti tohoto zákona zemřeli všichni bývalí majitelé nemovitostí, jejich děti mají cca 80 roků, a tak se jich za dobu účinnosti tohoto zákona přihlásilo pouze cca 600, z nichž je většina současnou praxí správního orgánu odmítána (bylo vyhověno cca 200 žádostem).

Předkládaný návrh zákona reaguje na praxi při vypořádání se se žádostmi o přiznání nároku dle zákona č. 212/2009 Sb.

Navrhuje se, aby Poslanecká sněmovna schválila navrhovaný zákon podle § 90 odst. 2 zákona č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, již v prvním čtení. Pro bližší důvody návrhu lze odkázat do čl. III zvláštní části této důvodové zprávy.

B. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky a s mezinárodními smlouvami

Předkládaný text představuje pouze návrh dílčí změny zákona č. 212/2009 Sb., a to změny malého rozsahu. Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 212/2009 Sb., je v souladu

s Ústavou, ústavním pořádkem České republiky a s mezinárodními smlouvami, kterými je vázána Česká republika, a je plně slučitelný s právem Evropské unie.

C. Předpokládaný finanční dopad na státní rozpočet, ostatní veřejné rozpočty a podnikatelské prostředí

Ohledně navrhované změny zákona č. 212/2009 Sb. a jejího dopadu na státní rozpočet, je třeba konstatovat, že jejím cílem je odstranit tvrdosti dosavadní právní úpravy, a nikoliv rozšířit počet oprávněných osob a tím zatížit výdaje státního rozpočtu.

Dle nového zákona projde aplikačním testem o 240 osob více, což představuje osoby, jejichž žádost byla zamítnuta, a což bude mít pro státní rozpočet dopad cca 150 milionů Kč. Lze rovněž předpokládat, že se k těmto 240 osobám připojí ještě cca 100 osob, které s podáním žádosti váhaly z pragmatických důvodů, resp. s vědomím, že neprojdou aplikačním testem nastaveným správním orgánem (bližší argumentace viz níže). Celkově lze tedy dopady na státní rozpočet kvantifikovat v řádu 200 - 210 milionů Kč.

Současně je ale třeba dodat, že tento dopad na státní rozpočet byl již konzumován důvodovou zprávou k původnímu návrhu zákona č. 212/2009 Sb. Podle dosavadního znění zákona č. 212/2009 se předpokládalo, že i těmto osobám bude v řízení o žádosti vyhověno, k čemuž nedošlo až z důvodu interpretace a následné aplikace samotného zákona, která nebyla v souladu se smyslem a záměrem samotného zákona.

Návrh zákona nebude mít žádný vliv na podnikatelské prostředí. Uplatnění nároku na vypořádání dle zákona č. 212/2009 Sb. zůstane i nadále v kompetenci Ministerstva vnitra ČR.

D. Předpokládané sociální dopady, dopady na rovnost mužů a žen, dopady na životní prostředí

Z navrhované právní úpravy nevyplývají žádné dopady na životní prostředí, sociální dopady ani dopady na rovnost mužů a žen.

Zvláštní část

K čl. I bodu 1

Smyslem navrhované změny zákona č. 212/2009 Sb. je zejména snaha odstranit tvrdosti a interpretační nejednoznačnost, které tento zákon představuje.

Nejčastějším důvodem pro zamítnutí žádosti o vypořádání správním orgánem je nedodržení podmínky uvedené v současné právní úpravě, a to opuštění a zanechání majetku na Podkarpatské Rusi mezi daty 5. listopadu 1938 až 18. března 1939 /ustanovení § 3 odst. 1 písm. c)/, tedy nedodržení přesného časového úseku cca 4 měsíců, přičemž odjezd převážné většiny poškozených se konal v intervalu více než rok (viz vypovídací dekrety maďarských úřadů). Toto časové období bylo v zákoně zvoleno poměrně nešťastně a bez bližšího povědomí o historických událostech daného období. Vzhledem k vyhocenosti situace na území Podkarpatské Rusi, kde po celý rok 1938 docházelo k ohrožování obyvatelstva českého a slovenského původu, byli z těsné blízkosti hranic s Maďarskem čsl. občané našimi úřady v mnoha případech evakuováni před termínem uvedeným v zákoně. Jednalo se zejména

o rodiny legionářů - zemědělců. Naproti tomu státní zaměstnanci – železničáři, poštovní zaměstnanci, četníci a ostatní úředníci sloužili až do obsazení celého území Podkarpatské Rusi, které skončilo 18. března 1939, a z důvodů výkonu služby opouštěli území Podkarpatské Rusi až po 18. březnu, čímž ztrácejí podle platné úpravy zákonný nárok na odškodnění.

Taktéž v dosavadní úpravě jsou nevhodně vymezená data pro splnění podmínky pozbytí nemovitého majetku na území Podkarpatské Rusi do 23. května 1945 a podmínky nemožnosti se k tomuto majetku vrátit do 29. června 1945. Stanovení odlišných termínů pro splnění těchto podmínek, které zakládají nárok na odškodnění, se jeví jako problematické a popírající podstatu samotného smyslu zákona, tj. zmírnění majetkových křivd za zanechání nemovitého majetku na území Podkarpatské Rusi v souvislosti s uzavřením Smlouvy č. 186/1946 Sb. z. a n., mezi Československou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o Zakarpatské Ukrajině.

Z výše uvedených důvodů se počátek lhůty pro zanechání majetku navrhuje již na 29. září 1938, tj. datum přijetí Mnichovské dohody, která přímo předcházela Vídeňské arbitráži, a konec lhůty pro pozbytí majetku a nemožnost navrácení k němu se navrhuje jednotně na 29. června 1945, což je datum platnosti mezinárodní smlouvy mezi ČSR a SSSR o odstoupení Zakarpatské Ukrajiny Sovětskému svazu.

Přestože zákon má několik dalších minimálně diskutabilních bodů (vyloučení vnuků z odškodnění, když původní majitelé i jejich děti ne vlastní vinou odškodnění neobdrželi a zemřeli, stanovení max. hranice 2,000.000 Kč na jednotlivé případy, nízký index /10/ na inflační nárůst cen, odmítnutí vyplacení vypořádání v případě, kdy žadatel zemře během správního řízení apod.), jeví se jako nutné upravit alespoň zmíněné ustanovení § 3 odst. 1 písm. c) do navrhované podoby.

K čl. I bodu 2

Jde o legislativně technické promítnutí úpravy obsažené v předchozím bodu.

K čl. II

Přechodnými ustanoveními je reagováno na navržený právní stav, který sleduje dosažení celkového účelu tohoto zákona. V tomto smyslu se řeší situace, kdy se v průběhu správního řízení o žádosti změny právní úprava dle tohoto nového zákona. V takovém případě se řízení zahájená dle dosavadních předpisů projednají dle nové právní úpravy – pokud je faktickým efektem nového zákona odstranění tvrdého „aplikačního testu“ zakotveného v § 3 odst. 1 písm. c), pak je rovněž účelné tato řízení dokončit již dle podmínek nového zákona.

Ve své podstatě není třeba přechodným ustanovením reagovat na situaci, kdy byla řízení o přiznání odškodnění pravomocně ukončena zamítavým rozhodnutím ze strany příslušného orgánu. Opakovaná žádost (v případě záporného rozhodnutí) je umožněna samotným faktem vycházejícím z právní úpravy obecného správního řízení. Správní orgán je totiž oprávněn provést nové řízení a vydat nové rozhodnutí, jestliže tímto novým rozhodnutím bude vyhověno žádosti, která byla pravomocně zamítnuta (§ 101 písm. b) zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů).

Navrhovanou změnou zákona se mění i podmínky přiznání nároku oprávněných osob, proto je nutné v přechodném ustanovení prodloužit lhůtu pro uplatnění tohoto nároku. Žádost

příslušnému správnímu orgánu, konkrétně Ministerstvu vnitra, musí být podána nejpozději do 31. prosince 2013, jinak nárok zaniká.

K čl. III

Vzhledem k tomu, že se zákon omezuje pouze na osoby, které zanechaly svůj nemovitý majetek na území Podkarpatské Rusi, a dále na děti původních majitelů, jsou v současné době oprávněné osoby ve věku cca 80 let, jeví se včasné přijetí této úpravy jako velmi naléhavé.

Z těchto důvodů se navrhuje, aby zákon nabyl účinnosti prvním dnem kalendářního měsíce následujícího po dni jeho vyhlášení.

V Praze dne 4. srpna 2011

Milan Štěch, v. r.
předseda Senátu

Platné znění zákona č. 212/2009 Sb., kterým se zmírňují majetkové křivdy občanům České republiky za nemovitý majetek, který zanechali na území Podkarpatské Rusi v souvislosti s jejím smluvním postoupením Svazu sovětských socialistických republik, s vyznačením navrhovaných změn

**ZÁKON
č. 212/2009 Sb.**

ze dne 9. června 2009,
kterým se zmírňují majetkové křivdy občanům České republiky za nemovitý majetek, který zanechali na území Podkarpatské Rusi v souvislosti s jejím smluvním postoupením Svazu sovětských socialistických republik

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

§ 1

Předmět zákona

(1) Tento zákon upravuje způsob zmírnění majetkových křivd (dále jen "vypořádání") občanům České republiky za nemovitý majetek, který zanechali jako státní občané Československé republiky na Podkarpatské Rusi v souvislosti s jejím smluvním postoupením Svazu sovětských socialistických republik ¹⁾.

(2) Zákon se nevztahuje na nemovitý majetek právnických osob ani nemovitý majetek, který tito občané do právnických osob vložili. Zákon se rovněž nevztahuje na ostatní majetkové podíly těchto občanů v právnických osobách ani na cenné papíry a pohledávky splatné na Podkarpatské Rusi.

(3) Zákon se nevztahuje na žádné věci movité.

¹⁾ Vládní nařízení č. 61/1945 Sb. z. a n., o přípravě opce podle smlouvy mezi Československou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o Zakarpatské Ukrajině ze dne 24. srpna 1945.

§ 2

Podkarpatská Rus

(1) Podkarpatskou Rusí se rozumí podle § 3 Ústavní listiny Československé republiky bývalý nedílný celek území Československé republiky v hranicích ke dni 29. září 1938, který byl na základě smlouvy ze dne 29. června 1945 postoupen Svazu sovětských socialistických republik ²⁾. Podle právních předpisů o organizaci politické správy Československé republiky jde o území Země Podkarpatoruské ³⁾.

(2) Hovoří-li se v právních předpisech publikovaných ve Sbírce zákonů a nařízení republiky Československé, ve Sbírce zákonů republiky Československé nebo v Úředním listě republiky

Československé po 4. dubnu 1945 o Zakarpatské Ukrajině, má se tím na mysli Podkarpatská Rus podle odstavce 1.

²⁾ Smlouva č. 186/1946 Sb. z. a n., mezi Československou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o Zakarpatské Ukrajině.

³⁾ Například zákon č. 125/1927 Sb. z. a n., o organizaci politické správy.

§ 3

Oprávněná osoba

(1) Oprávněnou osobou je fyzická osoba, která splňuje následující podmínky:

- a) byla státním občanem Československé republiky ⁴⁾ ke dni 29. června 1945 nebo toto občanství získala na základě souhlasu Ministerstva vnitra s opcí pro československé státní občanství podanou ve lhůtě do 1. března 1946 ⁵⁾,
- b) je občanem České republiky ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona,
- c) zanechala v období od ~~5. listopadu 1938 do 18. března 1939~~ a po dobu do 23. května 1945 ~~pozbyla ⁶⁾ na území Podkarpatské Rusi svůj nemovitý majetek a již se k němu do 29. června 1945 29. září 1938~~ a po dobu do 29. června 1945 **pozbyla na území Podkarpatské Rusi svůj nemovitý majetek a již se k němu do tohoto dne** nemohla vrátit nebo zanechala a pozbyla svůj nemovitý majetek na území Podkarpatské Rusi v souvislosti se smluvním postoupením tohoto území Svazu sovětských socialistických republik (dále jen „nemovitost“) a je schopna tyto skutečnosti doložit způsobem uvedeným v § 6 tohoto zákona.

(2) Naplní-li oprávněná osoba podmínky uvedené v odstavci 1, má na vypořádání a jeho vyplacení nárok. Řádně a včas uplatněný nárok, pokud o něm nebylo rozhodnuto nebo pokud ještě nedošlo k výplatě vypořádání, přechází v případě úmrtí oprávněné osoby jen na osoby uvedené v odstavci 3. Nejsou-li tyto osoby, pak nárok zaniká.

(3) Zemřela-li fyzická osoba splňující podmínky odstavce 1 písm. a) a c) nebo byla prohlášena za mrtvou a byla v den smrti nebo v den prohlášení za mrtvou občanem Československé republiky, Československé socialistické republiky, České socialistické republiky nebo České republiky, jsou dále oprávněnými osobami její manžel a děti, každý z nich stejných dílem, pokud jsou ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona občany České republiky.

(4) Státní občanství oprávněné osoby k Československé republice prokáže oprávněná osoba listinou nebo jejím ověřeným opisem, která má podle současného právního řádu charakter veřejné listiny ⁷⁾.

⁴⁾ Například ústavní zákon č. 236/1920 Sb. z. a n., kterým se doplňují a mění dosavadní ustanovení o nabývání a pozbývání státního občanství a práva domovského v republice Československé, ústavní zákon č. 152/1926 Sb. z. a n., o udelení štátneho občianstva československého niektorým osobám.

⁵⁾ Vládní nařízení č. 61/1945 Sb. z. a n., ve znění vládního nařízení č. 21/1946 Sb. z. a n.

⁶⁾ ~~Dekret prezidenta republiky č. 5/1945 Sb. z. a n., o neplatnosti některých majetkově-právních jednání z doby nesvobody a o národní správě majetkových hodnot Němců, Maďarů, zrádců, kolaborantů a některých organizací a ústavů.~~

⁷⁾ § 134 občanského soudního řádu.

Povinná osoba

§ 4

(1) Povinnou osobou pro vypořádání a jeho vyplacení je stát. Za stát jedná Ministerstvo vnitra jako příslušná organizační jednotka státu.

(2) Povinná osoba rozhoduje o vypořádání v řízení na návrh oprávněné osoby. Na řízení podle tohoto zákona použije povinná osoba, pokud tento zákon nestanoví jinak, správní řád ⁸⁾.

(3) Náklady na vypořádání hradí stát.

⁸⁾ Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění zákona č. 413/2005 Sb.

§ 5

(1) Nárok je nutné uplatnit písemnou žádostí (§ 6) podanou povinné osobě nejpozději do 31. prosince 2012, jinak nárok zaniká.

(2) Řízení provedené povinnou osobou podle tohoto zákona je osvobozeno od poplatků.

(3) Peněžní částka za vyplacené vypořádání nepodléhá dani z příjmů fyzických osob, nezahrnuje se do vyměřovacího základu pro výpočet pojistného na veřejné zdravotní pojištění ani do příjmu rozhodného pro určení sociálních dávek.

§ 6

Uplatnění nároku

(1) Nárok na vypořádání uplatní oprávněná osoba formou písemné žádosti s přílohami podanou ve lhůtě podle § 5 odst. 1. V žádosti oprávněná osoba uvede vedle svých národností i údaje o nemovitosti, za kterou odškodnění žádá, a popis konkrétní události, která vedla k pozbytí nebo k zanechání a pozbytí nemovitosti na Podkarpatské Rusi.

(2) K žádosti oprávněná osoba přiloží

a) listiny prokazující státní občanství podle § 3,

b) kopii platného občanského průkazu prokazující občanství České republiky,

c) popis nemovitosti a jejího příslušenství kupříkladu údaje o katastrálním území, čísle knihovní vložky, druhu nemovitosti, zastavěné ploše, roku výstavby, výměře pozemků, účelového určení pozemků, spoluvlastnických poměrech,

d) přihlášku k náhradě, kterou je povinný soupis nemovitého majetku podle zvláštních právních předpisů ⁹⁾.

(3) Přihlášku k soupisu nemovitého majetku podle odstavce 2 písm. d) lze nahradit kupní nebo darovací smlouvou anebo listinou prokazující vlastnictví nemovitosti oprávněnou osobou a prokazující její ocenění nebo cenu. Listiny musejí mít podle současného právního řádu charakter veřejné listiny ⁸⁾. Smlouvy nebo listiny podle tohoto odstavce musejí být datovány nejpozději dnem 29. června 1945.

(4) Pro označení politických nebo samosprávných okresů, katastrálních území, obcí, osad nebo míst může v žádosti oprávněná osoba použít úřední názvy, místní a pomístní názvy platné nebo používané v letech 1919 až 1945.

(5) Listiny nebo jejich ověřené kopie, které oprávněná osoba přiloží k žádosti mohou být i v jazyce maďarském, slovenském nebo ukrajinském.

(6) Ocenění nebo cenu nemovitosti prokáže oprávněná osoba přihláškou k náhradě⁹⁾, kupní, darovací nebo obdobnou smlouvou nebo listinou, která má podle současného právního řádu charakter veřejné listiny⁷⁾.

⁷⁾ § 134 občanského soudního řádu.

⁸⁾ Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění zákona č. 413/2005 Sb.

⁹⁾ Vládní nařízení č. 8/1947 Sb. z. a n., o soupisu československého majetku na Zakarpatské Ukrajině.

Zákon č. 42/1958 Sb., o úpravě některých nároků a závazků souvisejících se sjednocením Zakarpatské Ukrajiny s Ukrajinskou sovětskou socialistickou republikou.

Vyhláška č. 159/1959 Ú. l., o vnitrostátním vypořádání některých nároků podle zákona č. 42/1958 Sb., týkající se Zakarpatské Ukrajiny.

§ 7

Výše a způsob vypořádání

(1) Vypořádání vyplácí oprávněné osobě povinná osoba v penězích.

(2) Výše vypořádání se určí z ceny nemovitosti, která je uvedena v přihlášce k náhradě⁹⁾, vynásobené indexem 10.

(3) Nelze-li takto výši odškodnění určit, použije se ocenění nebo cena nemovitosti uvedená ve smlouvě nebo listině uvedené v § 6 odst. 3 vynásobená indexem 10. Je-li v těchto smlouvách nebo listinách uvedeno více rozdílných ocenění nebo cen, použije se pro určení výše odškodnění smlouva nebo listina s pozdějším datem.

(4) V případě, že oprávněná osoba byla již odškodněna podle dosavadních právních předpisů a podala žádost o odškodnění podle tohoto zákona, bude výše odškodnění stanovena jako rozdíl částky vypočtené podle odstavců 2 a 3 a částky odškodnění vyplacené oprávněné osobě podle dosavadních právních předpisů.

(5) Výše vypořádání nesmí převýšit celkem částku 2 000 000 Kč, a to i v případě, je-li více oprávněných osob.

⁹⁾ Vládní nařízení č. 8/1947 Sb. z. a n., o soupisu československého majetku na Zakarpatské Ukrajině.

Zákon č. 42/1958 Sb., o úpravě některých nároků a závazků souvisejících se sjednocením Zakarpatské Ukrajiny s Ukrajinskou sovětskou socialistickou republikou.

Vyhláška č. 159/1959 Ú. l., o vnitrostátním vypořádání některých nároků podle zákona č. 42/1958 Sb., týkající se Zakarpatské Ukrajiny.

§ 8

Vypořádáním podle tohoto zákona nejsou dotčena práva oprávněných osob domáhat se zmírnění majetkových křivd nebo odškodnění vůči jiným státům.

§ 9

Přechodné ustanovení

Poprvé lze oprávněné osobě vyplatit vypořádání dne 4. ledna 2010.

§ 10

Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. října 2009.